

Maa- ja metsätalousministeri Sirkka-Liisa Anttila
Mehiläishoitajien sadonkorjuuseminaari, Lounais-Hämeen Mehiläishoitajat 40 vuotta ja
SML:n syyskokous 13.11.2010

Hyvät juhliivat Lounais-Hämeen mehiläishoitajat,
Hyvät sadonkorjuuseminaarin osallistujat

Otin mielihyvin kutsun vastaan saapua puhujaksi tähän seminaarinne ja juhla kokoukseenne. Teidän työnne ja sen tuote, puhdas suomalainen hunaja edustaa erinomaisesti juuri sitä suomalaista, laadukasta elintarviketuotantoa, jota ministeriöni on ollut vahvasti edistämässä. Juuri eduskunnalle annetussa ruokaselonteossa todetaan, että ruoka on Suomessa kasvun ala.

Elintarvikkeiden kysyntä kasvaa maailmassa nopeasti. FAO on arvioinut, että ruuan tuotannon tulee kasvaa jopa 70 % vuoteen 2050 mennessä. Samaan aikaan ilmastonmuutoksen eteneminen voi merkitä, että riskit maailman maataloustuotannossa kasvavat ja siten sato- ja hintavaihtelut kasvavat. Tämän tavoitteen saavuttaminen edellyttää tuleviltakin hallituksilta vahvaa sitoutumista ruoan tuotannon edellytysten turvaamiseen sekä koko elintarvikesektorin tiivistä yhteistyötä. Hallitus pitää tärkeänä, että koko suomalaisen ruokaketjun kannattavuus ja kilpailukyky turvataan. Kilpailukyky tulee turvata erityisesti ilmastonmuutoksen ja globaalien kilpailun tuomassa uudessa, hyvin haasteellisessa toimintaympäristössä.

Suomalainen ruoka tuotetaan huippulaadulla. Suomessa kasvinterveyden tila on hyvä. Myös maamme eläintautitilanne on säilynyt hyvänä ja eläinlääkkeiden käyttö on vähäistä verrattuna muuhun Eurooppaan. Eläinten hyvinvointi on tärkeä osa suomalaisen elintarvikkeen laatua. Suomalaiset raaka-aineet: kuten maito, marjat, sienet, ruis, kaura, kalat ja tietysti myös hunaja ovat huippulaatua ja erinomaisia. Suomessa on myös huippuosaamista liittyen ravitsemuksellisen laadun kehittämiseen. Tätä suomalaisen ruoan huippulaatua tulee ylläpitää.

Huippulaatu pitää myös jäljittää ja todentaa. Tähän pyritään luomalla suomalaisen ruokaketjuun varmistettu jäljitettävyyss- ja vastuullisuusjärjestelmä. Kuluttajan tulee saada entistä tarkempaa tietoa ruoan alkuperästä ja tuotantotavasta. Järjestelmällä ylläpidetään kuluttajan luottamus suomalaiseen ruokaketjuun. Jäljitettävyyss- ja vastuullisuusjärjestelmän luominen myös elintarvikeviennin kilpailutekijänä on ensiarvoisen tärkeää.

Julkinen ruokapalvelusektori sekä muut ammattikeittiöt ohjaavat vahvasti suomalaisten ravitsemus- ja kulutuskäyttäytymistä. Laadukas ruoka on taattava myös julkisissa organisaatioissa. Julkisen sektorin hankintaosaamiseen tulee kiinnittää erityistä huomiota. Ammattikeittiöiden valinnoilla voidaan tukea sekä alueellista että samalla ympäristön hyvinvointia. Hankintaprosessien ei tule painottaa ainoastaan hintaa, kuten nyt liian usein tehdään. Hankintaprosessissa pitää asettaa ruoan laadun, ilmastonmuutoksen ja aluetalouden kannalta tärkeitä kriteereitä, mutta niitä nyt ei joko osata taikka sitten tuijotetaan vain euroihin. Lopputuloksena liian usein on ulkomainen ruoka!! Se ei ole suomalaista huippulaatua eikä se ole suomalaista työtä.

Hyvät ystävät

Mehiläishoitajien yhteenliittymä, Suomen Mehiläishoitajain Liitto on toimintaansa valtionapua saava neuvontajärjestö. Liiton tehtävänä on mehiläishoitotaidon kehittäminen ja kannattavan mehiläistalouden edistäminen sekä viljely- ja luonnonkasvien pölytystarpeen turvaaminen. Mehiläishoidon rakennekehitys, niin meillä Suomessa kuin muualla Euroopassa, on ollut samantapaista kuin maataloudessa. Tarhaajien määrä vähenee ja samalla suurempien mehiläistarhojen tuotanto kasvaa. Vuonna 2007 3 % Euroopan mehiläistarhaajista omisti kolmanneksen kaikista mehiläispesistä. Myös meillä kehitys on ollut samansuuntaista.

Vuonna 1988 mehiläistarhaajia oli noin maassamme 5.500. Tällä hetkellä tarhaajia on noin 2.500. Tukitilaston mukaan pesätuen piirissä, eli on enemmän kuin 15 pesää, on tarhaajista kuitenkin vain noin 300. Eli huomattava tarhaajaryhmä ovat toisaalta eläkeläiset, jotka eivät ole tuen piirissä ja sitten pienempiä pesämääriä omaavat harrastajat. Ammattimaisen mehiläistarhauksen rinnalle tarvitaankin paljon myös ammattitaitoisia harrastajahoitajia.

Pesämäärä kasvoi koulutuksen, neuvonnan sekä onnistuneen varroapunkin torjuntaohjelman johdosta erittäin nopeasti vuosituhannen alussa. Ylivuotisesta hunajavarastosta, alhaisesta irtohunajan hinnasta ja kahden edellisen talven normaalia suuremmista talvitappioista johtuen pesämäärä myös väheni nopeasti ja kuluneena kesänä tuotannossa oli noin 37.000 yhdyskuntaa. Uskon vakaasti, että Suomalaiset mehiläistarhaajat kääntävät myös tämän laskun uudelleen nousuksi, niin ammattitaitoista väkeä tarhaajat Suomessa ovat. Tavoitteen jatkossa tulee olla, että pesämäärä ja hunajantuotanto kasvavat selvästi nykyiseltä tasolta.

EU:ssa kulutetusta hunajasta yli 40 % on tuontihunajaa. Maailmanmarkkinoilla hunajan hinta on viime aikoina noussut. Argentiinassa, joka oli EU:n tärkein tuontimaa, on tuotanto alentunut ja hinnat kohonneet. Tämä on käynnistänyt uudelleen kiinalaisen hunajan tuonnin EU:hun.

Ilmaston lämpeneminen ja siitä johtuvat suuret vuosittaiset sään vaihtelut voivat vähentää luontaisten pölyttäjien määrää, minkä johdosta mehiläispölytyksen merkitys tulee entisestään kasvamaan. Samalla bioenergiatuotannon lisääntymisen odotetaan tarjoavan uusia mahdollisuuksia mehiläistalouden kehittymiselle. Lisäksi hunajan arvostus vaihtoehtoisena kotimaisena makeutusaineena on vahvassa kasvussa. Hunajan tuotannolla on oma merkityksensä myös huoltovarmuusasiana; olihan mm. sota-aika ja sen jälkeinen aika sellaista, jolloin monilla maatioilla pidettiin mehiläispesiä "omiin tarpeisiin", kun muuta makeutusainetta ei ollut saatavilla.

Mehiläistarhauksen suurin ongelma on hunajasatojen suuri vaihtelu. Alimmillaan sadot ovat olleet alle miljoona kiloa vuodessa, kun parhaimmillaan on päästy kolmeen miljoonaan kiloon. Satojen vaihtelu vaikuttaa suoraan hunajan hintaan ja sitä kautta mehiläistalouden kannattavuuteen.

Erityisen tärkeää olisikin saada hunajantuottajien neuvotteluasema elintarvikeketjussa paremmaksi ja perinteisten markkinainstrumenttien tilalle ja rinnalle tuleekin etsiä uusia keinoja. Entistä tärkeämmiksi markkinatoimien keinoksi tulevat jatkossa maataloustuotteiden menekinedistäminen sekä tuottaja- ja toimialajärjestöjen toiminta. Parhaillaan on valmisteilla tuottaja- ja markkinaorganisaatioita koskeva lainsäädäntö. Nykyisin Suomessa toimii vastaavia organisaatioita lähinnä vihannestuotannossa, mutta

jatkossa nämä organisaatiot tulevat mahdolliseksi kaikilla tuotannonaloilla. Näiden organisaatioiden syntymisessä ovat alan järjestöt, erityisesti neuvonta- ja toimialajärjestöt, avainasemassa. Organisoitumisen lisäksi kaikki tiedonsiirron osapuolet, koulutus, tutkimus sekä neuvonta ovat avainroolissa markkinaosaamisen lisäämisessä maataloussektorilla, jossa ei ole perinteisesti totuttu näin suuriin markkinavaihteluihin sekä tuotannon että tuotantopanosten osalta

Toinen ratkaisu ongelmaan olisi saada kulutus kasvuun. Suomessa hunajaa kulutetaan selvästi vähemmän kuin Euroopan maissa keskimäärin. Kulutuksen kasvu lähemmäksi yhtä kiloa/henkilö vuodessa toisi kotimaiselle hunajantuotannolle runsaasti uusia markkinoita.

Valtiolta on omilla toimenpiteillään edistänyt vahvasti mehiläistarhausta ja hunajantuotantoa. Olemme juuri parantamassa alan investointitukia siten, että alalle voidaan myöntää myös avustusta investointien suorittamiseen. Hunajan tuottamiseen liittyvien investointien lisäksi voidaan myöntää myös hunajan käsittelemiseen ja pakkaamiseen maataloustuotteiden kauppakunnostamistukea. Koneiden ja laitteiden lisäksi tätä tukea voi saada kauppakunnostamisessa tarvittaviin rakennuksiin. Avustuksen taso tulee olemaan 15 % hyväksyttävistä kustannuksista. Tämän toivotaan virittävän uusia investointeja, sillä aikaisemmin käytössä olleen pelkän korkotukilainan avulla on investointitukea haettu vain vähän. Pesäkaluston ja hunajalinkojen hankkimista ja tuotanto- ja varastorakennusten rakentamista koskevia korkotukilainoja on vuodesta 2004 lähtien myönnetty vain joitakin kappaleita vuodessa. Mehiläistarhauksen ammattimaistumisen myötä tarvittavat investoinnit kasvavat. Näistä syistä ministeriössä on valmisteltu mehiläistalouden tuotannollisten investointien tuen muuttamista kannustavamaksi.

Ministeriö on tukenut mehiläistalouden kehittymistä myös monin muin tavoin. Mehiläistalouden kansallista pesäkohtaista tukea on maksettu mehiläistarhaajille Suomessa vuosittain reilut 400 000 euroa. Pesäkohtaisen tuen tavoitteena on Suomen epäedullisista luonnonoloista aiheutuvan kilpailuhaitan kompensoiminen sekä mehiläistalouden jatkuvuuden ja kehittymismahdollisuuksien turvaaminen.

Mehiläistarhaajille maksettavaa pesäkohtaista yksikkötukea on korotettu viime vuosina. Tuen korottaminen on nähty perustelluksi erityisesti mehiläistalouden heikentyneen kannattavuuden vuoksi. Vuonna 2010 pesäkohtaista tukea maksetaan vajaasta 20 000 mehiläisyhteiskunnasta.

Tämän lisäksi tukea on maksettu alan muuhun kehittämistoimintaan noin 200 000 euroa vuosittain. Rahoitus on käytetty tuotannon tehostamiseen tuotanto- ja hoitomenetelmiä parantamalla sekä koulutuksella ja tilakohtaisella neuvonnalla. Lisäksi rahoituksella parannetaan hunajan ulkoista ja sisäistä laatua sekä tehdään soveltavaa tutkimustyötä tiiviissä yhteistyössä alan tutkimuksen kanssa.

Tämän lisäksi Suomen mehiläishoitajain Liitolle myönnetään ministeriöstä tukea hunajan menekinedistämiseen sekä yleisavustusta liiton toimintaan.

Yrityskoon kasvun myötä mehiläistiloille tarvitaan lisätyövoimaa. Aiemmin lisätyövoimaa saatiin lähialueilta, mutta viime vuosina työvoiman saatavuus on heikentynyt merkittävästi.

Ammattitaitoisen työvoiman saatavuus ja jatkuvuus voitaisiin varmistaa esimerkiksi tekemällä entistä tiiviimpää yhteistyötä muiden elinkeinojen kanssa

Hunajantuotannon ohella mehiläisten rooli muiden maatalouden tuotantokasvien sadonmuodostuksessa on merkittävä. Luontaisten pölyttäjien määrän vaihtelun johdosta pölytyspalvelun kysyntä on kasvanut varsinkin hedelmän- ja marjanviljelijöiden keskuudessa. Mehiläistarhauksella tämä tarjoaakin kasvavan mahdollisuuden. Pölytyshyödyn merkitystä ei ehkä vielä riittävästi ymmärretä kasvintuotannossa. Tässä meillä on mahdollisuus kehittää yhteistyötä kasvinviljelijöiden kanssa. Kehotan alaa olemaan tässä aktiivinen ja kertomaan muille viljelijöille pölytyspalvelun merkityksestä ja tarjoamaan rohkeasti näitä palveluita.

Hyvät hunajantuottajat

Lopuksi haluan toivottaa teille mitä antoisinta sadonkorjuuseminaaria. Lisäksi haluan onnitella juhliavaa Lounais-Hämeen mehiläishoitajien yhdistystä ja toivottaa yhdistykselle työntäyteisiä ja makeita tulevia vuosia.